

TEZE I NAČELA ZA OBLIKOVANJE I ANALIZU KATEKIZAMA I KATEHETSKIH PRIRUČNIKA

JOSIP JAKŠIĆ
Koparska 58, 10000 Zagreb

Pregledni članak
Primljeno 30. 9. 1995.
UDK 238:371.671
371.671:238

Sažetak

Autor iznosi i tumači šest teza i načela za prosudbu katekizama i katehetskikh priručnika (udžbenika), koji proizlaze iz zaključka analize papinskih dokumenata: *Općeg katehetskog direktorija, Evangelii nuntiandi i Catechesi tradendae*, te iz dokumenata naših biskupa *Radosno naviještanje evanđelja*. (Usp. J. Jakšić, *Istraživanje teza i načela za prosudbu katekizama prema suvremenim katehetskim dokumentima*, u "Kateheza" 17[1995]3, 211-219.)

Iz zaključka navedene analize papinskih dokumenata očito je, da je u vjernosti Bogu i čovjeku prije svega navještaj spasenja glavni i krajnji cilj svake kateheze i katekizma.

Zadatak je tumačenja ovdje iznesenih teza objasniti, kako se očituje glavni i krajnji cilj, tj. istina spasenja u naviještanju i katehezi u vjernosti Bogu i čovjeku prema cjelini sadržaja u katekizmu, katehetskom priručniku ili udžbeniku.

Tri (analizirana) papinska dokumenta i dokument naših biskupa koji se bave evangelizacijom i katehetskim poučavanjem, radi njihovih zajedničkih ciljeva i sadržajnih izričaja, uzimamo kao veliku cjelinu kojom bi se oblikovale teze i načela za analizu i prosudbu katekizama i katehetskikh priručnika. Ta cjelina dolazi do izražaja i u CT, gdje papa Ivan Pavao II. izričito upućuje na povezanost sadržaja ovog dokumenta s prijašnjim dokumentima i poziva se na OKD za koji kaže da "ostaje načelnom normom"¹, koja je mjerodavna orijentacija za sve one koji žele prosuđivati i pisati katekizme. Jednako tako i OKD i CT obvezuju biskupe da prilagode katekizme i priručnike potrebama na svom terenu. Naš dokument RNE je ostvarenje te zadaće. Zato možemo sva četiri dokumenta promatrati kao veliku cjelinu, jer se ciljevima i sadržajima nadopunjuju i iz njih se izvode teze i načela za prosudbu i izradu katekiza-

ma i katehetskikh priručnika. Pri tom radu se primjenjuju zahtjevi i zaključci za katekizme koji se odnose na katehezu jer su oni shvaćeni kao prva i glavni pomoćna sredstva kateheze u kojima se odražavaju svojstva kateheze, ono što ona sadrži, kako i što naučava.

1. t e z a

Katekizam mora istinu spasenja iznijeti u cjelovitosti sadržaja

Predstavljeni papinski dokumenti prožeti su traženjem sadržajno potpune reprodukcije istine spasenja u katehezi, a time i u katekizmu. To naglašava u svom trećem dijelu i RNE.

Na pitanje, kako se može postići sadržajna potpunost katekizama, odgovara OKD u odnosu na II. vatikanski sabor s uputom na

¹ CT 2 i CT 50.

“hijerarhiju istina”.² “Ta hijerarhija ne znači da neke istine pripadaju vjeri više od drugih, već da se neke istine oslanjaju na druge kao bitnije, te ih one osvjetljavaju.

Kateheza na svim svojim stupnjevima treba voditi računa o hijerarhiji vjerskih istina.

Te se istine mogu sabrati u četiri osnovne točke:

- Otajstvo Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, stvoritelja svega stvorenja;
- Otajstvo Krista, utjelovljene Riječi, koji je rođen od Marije Djevice, trpio, umro i uskrsnuo radi našeg spasenja;
- Otajstvo Duha Svetoga koji je u Crkvi nazočan, nju posvećuje i upravlja sve do slavnog dolaska Krista, našeg Spasitelja i suca;
- Otajstvo Crkve, koja je Kristovo otajstveno tijelo, a u kojoj Djevica Marija ima najodličnije mjesto.”³

U razvijanju ovih istina moramo se obazirati na trojstveni teocentrizam, na kristocentrizam, na eklezijalnu usmjerenost ekonomije spasenja, na egzistencijalni odnos i ekumensku dimenziju.

Hijerarhija istina odgovara u osnovi trinitarnoj strukturi Apostolskog vjerovanja. Iz povijesti strukture katekizma znamo da je najbolja struktura sadržaja katekizma izrađena na temelju vjerovanja, jer se pod tu trinitarnu razdiobu može svrstati čitav nauk Crkve. Upravo trinitarnim povijesnim spasenjskim vidom povezanosti pojedinih istina one se vežu sa sržnima. U papinskim dokumentima treba istaknuti inzistiranje na potpunosti sadržaja kateheze, a time i katekizma, zbog bojazni da istina spasenja može biti skraćena ili izopačena. Ivan Pavao II. naglašava: “Da bi prinos vlastite vjere bio savršen, onaj koji postaje Kristov učenik, ima pravo dobiti ‘riječ vjere’ ne okrnjenu, iskrivljenu ili umanjenu, nego punu i cjelovitu, u punoj strogosti i snazi. Izdati u nečemu cjelovitost te poruke znači opasno osiromašiti samu katehezu i izvrći pogublji one plodove koje ima pravo očekivati Krist i crkvena zajednica.”⁴ Tu se u biti ostvaruje načelo vjernosti Bogu.

2. teza

Katekizam mora cijelu istinu spasenja tako izložiti da njezin odnos prema čovjeku i njegovu životu bude jasan kao bespriječni vid njezine sadržajne cjelovitosti

U analiziranim dokumentima posve je nov zahtjev u pogledu sadržaja katekizma, da se iz navještaja vjere izvode odnosi prema životu i etički zaključci. Zahtjev za sadržajnom cjelovitošću u naviještanju spasenja napominje da u prihvaćanje vjere pripadaju i moralno životno, povijesno spasenjske implikacije jednako kao i dogmatsko povijesno spasiteljski izričaji. Prema dokumentima je spoznaja istina vjere povezana sa spremnošću za novi život iz Radosne vijesti. “Zajedništvo s Bogom i prijanjanje uz njega kao nužan popratni učinak traži vršenje ljudskih zadaća i dužnost uzajamne povezanosti (solidarnosti), jer sve to odgovara volji Boga Spasitelja.

Zbog toga kateheza ima promicati i prosvjetljivati porast bogoočljive ljubavi kako u pojedinim vjernicima tako i u crkvenim zajednicama te očitovati te kreposti ukoliko se odnose na zadaće što ih ima svaki pojedinac i zajednica.”⁵ Kateheza i životno iskustvo idu zajedno: “Ludo je suprotstavljati ortopraksu protiv ortodoksije: kršćanstvo je nerazdvojivo i jedno i drugo. Čvrsta i promišljena uvjerenja prelaze u hrabro i ispravno djelovanje. /.../ Istinska je kateheza uvijek sređena i sistematska inicijacija u objavu koja se čuva u dubokoj uspomeni Crkve i u Svetom pismu i koja se neprestano priopćava živom i aktivnom ‘tradicijom’ od jednoga pokoljenja do drugoga. Ali takva objava nije odvojena od života niti umjetno stavljena uza nj.”⁶

2 UR 11; OKD 46; CT 30-32.

3 OKD 43. Pri tom uspoređi pristup ovoj problematici u: J. BARIČEVIĆ, *Obnova religioznog odgoja i kateheze u našoj Crkvi, prema najnovijim smjernicama biskupa Jugoslavije u katehetskom dokumentu “Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri”*, u: “Bogoslovska smotra” (1984)1,37-60. Osobito str. 51.

4 CT 30.

5 OKD 23 i RNE 27.

6 CT 22; vidi RNE 37.

Ako katekizmi trebaju služiti katehezi koja pokazuje na odnos s kršćanskim životom, tada bi morali pomoći promjeni svijesti, razumijevanju svijeta i života iz vjere, a s time u svezi i aktivnom sudjelovanju u liturgijskom životu. Da prihvaćanje vjere uključuje promjenu svijesti, posebno jasno ističe EN. Pritom se ne ide samo za proširenjem područja i povećanjem broja vjernika već i za unutrašnjom promjenom, "da snagom Evanđelja tako reći isprevrne mjerila ljudskog prosuđivanja, ustaljene vrijednosti, interese, misaona kretanja, ishodišna nadahnuća i životne obrasce koji su unutar ljudskoga roda u suprotnosti s Božjom Riječi i njegovim naumom spasenja."⁷

OKD govori kako svaka kateheza treba prvo osigurati razumijevanje ljudskog postojanja i života iz vjere.⁸ Oslanjajući se na te prijedloge, ukazuje na unutarnju povezanost kateheze s cjelokupnim liturgijskim i sakramentalnim djelovanjem.⁹

Gotovo da i nema primjera katekizma u užem smislu riječi u kojem bi se jedinstvo ortoprakse i ortodoksije razumjelo kao sadržajna cjelovitost navještaja spasenja. Prije svega moglo bi se ukazati na pojedine katehetske priručnike koji pokazuju kako su vjera i iskustvo povezani i kako su jedno na drugo upućeni, jer u stvarnosti života idu zajedno. Katekizmi bi trebali biti jednostavniji i kraći. Nauk u njima trebao bi biti izravno povezan sa životom. Oni bi trebali tvoriti dogmatsko spasenjski i moralno životno povijesnu jedinstvenu cjelinu, neodijeljenu jednu od druge ili stavljenu jednu poslije druge. Kad netko na primjer govori o stvaranju, mora u isto vrijeme govoriti o stvoritelju i o stvoru, na način povezanosti, odgovornosti u odgovornom zajedništvu sa svim stvorenim. Tko govori o uskrsnuću, mora u isto vrijeme govoriti o tome kako se vjera u uskrsnuće svjedoči u svagdanjem životu i kako postaje vidljiva.¹⁰ Tu se ostvaruje načelo vjernosti čovjeku.

3. t e z a

Katekizam mora iznijeti ekumensku dimenziju istine spasenja

Zahtjev da katekizmi trebaju očitovati ekumensku dimenziju istine spasenja izvodi se

iz odgovarajuće zadaće kateheze kako to donose analizirani dokumenti o katehezi.¹¹ Papa Ivan Pavao II. izričito kaže, da se ova dimenzija ne smije previdjeti, jer su svi vjernici pozvani da se, prema svojim sposobnostima i mjestu u Crkvi, uključe u pokret za jedinstvo. Papa konkretno promatra ovu dimenziju kateheze na temelju sljedećih pet smjernica:

"Kateheza će imati ekumensku dimenziju ako se i ne odrekne naučavanja da se punina objavljenih istina i sredstava spasenja koja je Krist ustanovio nalazi u Katoličkoj crkvi, ali to čini u iskrenom poštovanju riječima i djelima prema crkvenim zajednicama koje nisu u savršenom jedinstvu s ovom Crkvom.

U vezi s tim veoma je važno prikazati ispravno i pošteno ostale Crkve i crkvene zajednice kojima se služi Kristov Duh kao sredstvima spasenja. /.../ Takav će prikaz pomoći katolicima da s jedne strane prodube svoju vlastitu vjeru, a s druge strane da bolje upoznaju i poštuju drugu braću kršćane olakšavajući tako zajedničko traženje puta prema punom jedinstvu u cijeloj istini. /.../

Kateheza će imati ekumensku dimenziju i onda ako budi i pothranjuje istinsku želju za jedinstvom. /.../

Ako nadahnjuje ozbiljne napore - među njima i napor da se očistimo u poniznosti i u žaru Duha za raskršćivanje putova /.../ u smislu savršenog jedinstva kad Gospodin bude želio i putovima kojima bude želio.

Kateheza će, napokon, biti ekumenska ako se potruži da pripravi djecu i mlade kao i odrasle katolike da žive s nekatolicima,

7 EN 19. 20; RNE 38.

8 Usp. OKD 26.

9 Usp. CT 23.

10 Pokušaj ovakvog pristupa vjeri u kratkom prikazu vjere iz konkretnog vjerničkog života vidi u katekizmu: J. JAKŠIĆ, *Pravednik živi od vjere. Kratki prikaz kršćanskog nauka za odrasle*, Zagreb, HKD Sv. Ćirila i Metoda, 1991.

11 Usp. CT 32. 53; RNE 42. Za pojašnjenje u našim prilikama uz RNE vidi i: BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Pastirski poziv na oživljavanje ekumenskog duha i nastojanja*, "Dokumenti 42", Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1975; HRVATSKI BISKUPI: *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1976.

potvrđujući svoj katolički identitet i poštujući vjeru drugih.¹²

U ovim smjernicama ide se za tim da se naglasi ono što nam je zajedničko, što nas spaja, a ne želi se razlike u vjeri nivelirati poopćavanjem. Te razlike mogu doći do izražaja u razgovoru, a ne bi ih trebalo naglašavati u katekizmu. Katekizam treba sadržavati poticaje na jedinstvo i dijalog. S obzirom na lik Isusa Krista može se pokazati kako svaki zdrav nauk bilo koje vjere ili religije može naći odbljesak u njegovu nauku.¹³

4. t e z a

Da bi katekizam bio pomoćno sredstvo kateheze, mora biti usmjeren prema cilju, skupini kojoj je namijenjen

Papinski dokumenti i RNE na drugačiji način govore o adresatima kateheze nego što je to bio slučaj do sada:

Svi trebaju biti katehizirani¹⁴, svima je u kršćanskoj zajednici potreban trajan odgoj u vjeri¹⁵. Naglasak je stavljen na sve životne dobi, od male djece do staraca, kao i na ljude u raznim životnim i radnim situacijama. Kao pomoćna sredstva navode se: tiskani mediji u obliku vjeronaučnih udžbenika i priručnika, katekizama, slikovnice za predškolsku i školsku dob, vjeronaučna katehetska građa i druge pomoćne knjige i mediji.¹⁶

Katekizam (katehetski priručnik ili katehetski udžbenik) mora biti primjeren dobi, mentalitetu i sposobnosti skupine. Zato je potrebno imati više vrsta katekizama, Jedan, jedinstveni katekizam, ne može biti tako dobar da ispuni sve zahtjeve i kriterije. Tako je neophodno u nas oblikovati katekizam za malu, predškolsku djecu koji bi se mogao upotrebljavati u vrtiću i obitelji, kao i katekizam za obitelj,¹⁷ na kojima bi se mogli graditi ostali katekizmi.

Naši noviji priručnici što su ih izradili domaći autori za župnu katehezu, a sada su afirmirani kao školski, imaju redom "Dodatak", koji je sažetak katekizma. Taj dodatak bi trebao biti prilagođen pojedinom godištu, a ne uglavnom istog sadržaja kod svih, pa se doima ne kao sastavni dio, već

kao nadopuna za nauk koji nije jasno izražen u glavnom tekstu ili kao drugi dio knjige.

Katekizmi za odrasle potrebni su kao podloga za naviještanje Evanđelja, kao put spasenja u njegovu cjelovitom egzistencijalnom značenju, onako kako se već konkretizira u različitim životnim situacijama.

5. t e z a

Katekizam se mora služiti jezikom primjerenim istini spasenja i adresatima

Papa Ivan Pavao II. svoju izričitu želju upućenu biskupskim konferencijama za stvaranjem dobrih katekizama povezuje sa zahtjevom za stvaranjem novog prilagođenog i primjerenog govora. Govor mora biti primjeren istini spasenja, ali u isto vrijeme mora biti razumljiv i prilagođen sposobnosti pamćenja.

Zahtjev za govor u katehezi CT postavlja na sljedeći način:

"Pitanje govora je u katehezi kao i u telogiji pitanje prvoga reda. Nije suvišno da ovdje kažemo: kateheza ne smije ni pod kojom izlikom, pa bila to i znanost, upotrebljavati neki govor koji bi izopao sadržaj

12 CT 32. Dokument naših biskupa kaže slično tome: "Smatramo da je u suvremenom pluralističkom društvu važno napomenuti, da kristocentričnom religioznom odgoju i katehezi ne znači nikakvu kršćansku isključivost s obzirom na druge religije i druge poglede na svijet. Kršćani s radošću priznaju sve općeljudske vrijednosti te vrijednosti prisutne u drugim religijama, uvjereni da Duh Sveti djeluje u srcima svih ljudi dobre volje. Oni samo žele - jednostavno, bez nametanja i sa zahvalnošću na neizrecivom Božjem daru - izraziti svoju vjeru da su, prema nedokučivu Božjem naumu, primili puninu Objave o spasenju svih ljudi u Isusu Kristu te da su dužni tu Radosnu vijest o Božjoj ljubavi prenositi ljudima svih vremena i svih prostora." (RNE 35). Usp. i: LG 16; NA 1-5; EN 51-53 i GS 22.

13 Usp. RNE 35-37.

14 Usp. CT 35-45.

15 Usp. RNE 53-63.

16 Usp. RNE 49.

17 Usp. RNE 56. *Familiaris consortio* preporuča: "Da bi kršćanski roditelji mogli dolično ispuniti svoju odgojnu službu, sinodalni oci su zaželjeli da bude izrađen prikadan tekst *katekizma u obitelji* koji će biti jasan, kratak i svima razumljiv. Toplo se pozivaju biskupske konferencije da rade na izradi takvog katekizma" FC 39.

Vjerovanja. Pogotovo ne dolazi u obzir govor koji vara ili zavodi.”¹⁸

A RNE o govoru vjere ovako progovara:

“Da bi se kršćanska poruka cjelovito, vjerno i stvaralački mogla prericati u razumljiv govor, veoma je važno imati pred očima ova načela:

- u stvaranju novoga govora vjere, uspješno može sudjelovati samo onaj najvestitelj u kojega je kršćanska poruka u dovoljnoj mjeri postala njegovo osobno vjerničko iskustvo;

- problem govora vjere ne rješava se površnim prilagođavanjem suvremenom načinu govora, nego stvaralačkim susretanjem autentičnog općeljudskog iskustva s iskustvom vjere sadržanim u kršćanskoj poruci;

- za stvaralačko i autentično prericanje kršćanske poruke prijeko je potrebno izravno komuniciranje s biblijskim i drugim tradicijskim tekstovima, služeći se provjerenim rezultatima biblijskih, teoloških i drugih znanosti i u skladu s naučavanjem crkvenog učiteljstva.

U vjeronaučnom i katehetskom radu općenito treba stoga imati na umu da se problem govora vjere ne odnosi samo na pitanje metode rada nego je to problem koji se odnosi i na ciljeve, sadržaje, metode i medije komuniciranja u religioznom odgoju i katehezi. U vjeronaučnom radu i u drugim oblicima vjerskog odgoja djece, mladih i odraslih treba zato svima omogućiti da se - dakako postupno i u skladu s mogućnostima pojedine dobi i s drugim okolnostima - što cjelovitije susreću sa svim sadržajima vjere i da se svi potiču na stvaralačko i raznoliko ljudsko i vjerničko izražavanje. Na taj se, naime, način svima omogućuje da - polazeći od osobnog iskustva i susrećući se s autentičnim općeljudskim i vjerničkim iskustvom sadržanim u pisanim i drugim izvorima kršćanske vjere - sudjeluju u traženju i pronalaženju razumljivog i autentičnog govora vjere.”¹⁹

Govor vjere mora imati snagu kojom će Evanđelje usaditi u srce raznih kultura. “Zato će kateheza nastojati da upozna ove kulture i njihove bitne komponente, ona će

od njih naučiti najznakovitije izraze i poštivat će njihove vlastite vrednote i bogatstva. Na taj način moći će predložiti takvim kulturama upoznavanje skrivene tajne i pomoći da iz njihove žive predaje niknu izvorni izrazi kršćanskog života, slavljenja i mišljenja. Ipak treba imati na umu dvije stvari:

- s jedne strane ne može se evanđeoska poruka čisto i jednostavno odvojiti od one kulture u koju se prvi put ucijepila (biblijski svijet ili točnije kulturna sredina u kojoj je živio Isus Nazarećanin), niti se bez velike štete može odvojiti od onih kultura u kojima se izražavala tijekom mnogih stoljeća; ona ne niče spontano ni na kojem tlu, nego se oduvijek predaje kroz apostolski dijalog koji je neizbježno uklopljen u neki kulturni dijalog;

- na drugoj strani evanđeoska je sila posvuda preobražajna i preporodna.”²⁰ U tom smislu treba vrednovati bogatstvo naše pučke pobožnosti i običaje.²¹

U svezi s govorom također treba vrednovati metodički problem učenja napamet. CT ističe da se počeci kateheze prije svega podudaraju s usmenom civilizacijom, jer su se osnovne istine u počecima Crkve učile napamet. To se često svodilo na ponavljanje formula bez dubljeg shvaćanja. Ti nedostaci doveli su ponegdje do toga da se učenje napamet u katehezi posve dokinulo.

Papa se poziva na neželjene pedagoške posljedice takva stava u svjetovnoj nastavi u nekim zemljama te s akcentom na slavljenje i “spomen” velikih događaja povijesti spasenja zahtijeva točno poznavanje nekih izričaja: “Neko pamćenje Isusovih riječi, važnih biblijskih odlomaka, deset zapovijedi, obrazaca ispovijesti vjere, liturgijskih tekstova, najvažnijih molitava, ključnih pojmova iz nauke..., ništa od toga ne protivi se dostojanstvu mladih kršćana niti predstavlja zapreku za osobni razgovor s Gospodinom.”²²

18 CT 59.

19 RNE 39.

20 CT 53. Usp. RNE 38.

21 Usp. CT 54 i RNE 38.

22 CT 55.

Iz navedenih citiranih mjesta u dokumentima možemo u vezi s katekizamskim govorom zaključiti sljedeće: djeca, mladi i odrasli trebaju u katekizmu naći govor koji nije kao do sada izrazito pojmovni, s preciznom točnošću izričito katekizamski, već govor kojim mogu moliti, slaviti službu riječi, sudjelovati u liturgiji ili govor kojim će se ophoditi s biblijskim tekstovima; govor u kojem su ključni pojmovi ispunjeni zornošću i iskustvom. Osim toga se traži da govor bude prilagođen dobi kojoj je katekizam namijenjen, te da u svezi s tom dobi novo saznanje izvire od prethodnoga te se naučeno ponavljajući razvija.

6. t e z a

Katekizam mora biti odobren od crkvenog učiteljstva i stalno dalje razvijan

Dvostruki uvjet postavljen u tezi ne smije se shvatiti kao neki proizvoljni, izvana nametnuti zahtjev, već ga treba shvatiti kao posljedicu temeljnog načela iz kojeg proizlazi čitav život Crkve: "vjernost Bogu i vjernost čovjeku".

Vjernost Bogu uvjetuje da katekizam odobri crkveno učiteljstvo. Iako je to izvana, u smislu crkvenog zakona, pravno uvjetovan čin, u biti on znači da evangelizacijom Crkva ostvaruje svoj najdublji identitet, da je to njezin poziv.²³ U evangeliziranju Crkva djeluje povezana s Isusom koji je u isto vrijeme i sadržaj i prvi navjesitelj Evanđelja. Njegovim činom počinje evangelizacija u svijetu i nastaje Crkva, a odatle se Radosna vijest prenosi dalje; to se događa u naizmjeničnom odnosu Crkve i Evanđelja, u odnosu koji svoje podrijetlo ima u Isusu. Tome je sukladna svijest da se u naviještanju Radosne vijesti radi o duboko crkvenom činu. "Ako svatko evangelizira u ime Crkve, a ona sama to čini snagom Gospodinove naredbe, ni jedan blagovjesnik nije potpuni gospodar u svom djelovanju niti ima neograničenu vlast kojom bi raspolagao prema individualističkim mjerilima i pogledima već u zajedništvu s Crkvom i njezinim pastirima."²⁴ Ako sada odobrenje katekizma od crkvenog učiteljstva gledamo u sklopu navedenoga, bit će nam

jasno da ni sama učiteljska služba ne raspolaže naviještanjem spasenja, nego je i ona uzeta u njegovu službu. Dakle, onaj tko želi pisati katekizme ili odlučivati o njihovu odobrenju, i sâm mora biti slušatelj Riječi, i sâm se mora dati u službu naviještanja spasenja.

Vjernost čovjeku uvjet je daljnjega neprekidnog razvijanja katekizma. S obzirom na kristocentrizam u katehezi ova vjernost pokazuje se kao trajno inkarnacijsko događanje. To je povijesna inkarnacijska stvarnost koja u različitim prilikama poprima nove oblike, gdje se ljudi otvaraju naviještaju spasenja i rastu u spoznaji Krista. Ova vjernost čovjeku postaje iskustvena u ophođenju s ljudima koji svoj život oblikuju iz vjere i time svjedočanstvom života sâm djeluju evangelizacijski, kako to proizlazi iz procesa evangelizacije u EN.²⁵

Tko danas piše nove katekizme i sudjeluje u njihovu odobrenju sa strane učiteljstva, mora biti u stalnom dijalogu s ljudima koji u obitelji, školi, crkvenoj zajednici i društvu svjedoče svoju vjeru.²⁶ Taj u zajedničkom hodu s ljudima koji žive svoju vjeru otkriva uvijek novi vid vjernosti Bogu i vjernosti čovjeku i na taj način ostvaruje razvijanje suvremene kateheze i katekizma.

To konačno znači da gotovih katekizama nema, već da jednom nastale katekizme treba dalje razvijati.

S obzirom na poteškoće koje se javljaju kod izrade katekizma, OKD savjetuje:

- a) da to bude udruženi posao mnogih katehetskih i teoloških stručnjaka;
- b) da se za savjet upitaju stručnjaci u drugim disciplinama, bilo religioznim bilo antropološkim, kao i druge pastoralne organizacije;

23 Usp. EN 14.

24 EN 60.

25 Usp. EN 18-21.

26 Katekizmi se pišu za suvremenike, za određene ljude, prostor i vrijeme. Zato je i razumljivo vječito nezadovoljstvo postojećim katekizmima, kao i osjećaj ugroženosti autora zbog kritike. Vidjeli smo iz povijesti strukture katekizma da su oni odblesak obilježja svoga vremena, a ne toliko autora, jer svi koji su bili izvan ili ispred svoga vremena, nisu bili prihvaćeni, nisu uspjeli bez razlike na kvalitetu pristupa katehezi.

- c) da se za mišljenje upitaju i pojedini ordinariji, te da se njihovo mišljenje pomno razmotri;
 - d) da se prije konačnog objavljivanja provedu posebne provjere;
 - e) da se nakon određenog vremenskog razdoblja te knjige brižno revidiraju.
- Drugo je pitanje jesu li za daljnje razvijanje katekizma i priručnika potrebna neka njihova vlastita tijela ili institucije ili se ona mogu formirati prema potrebi vremena i katekizma. Povijest strukture i sadržaja te razvoja katekizma svjedoči nam, da se u svakom vremenu i prostoru Crkve nađe dovoljno karizmatičkih poticaja u pojedincima koji su spremni posvetiti se toj zadaći.